תנו רבנן מותר הקטרת ה] אחת לששים או לשבעים שנה היו מפטמין אותה לחצאין לפיכך יחיד שפיטם לחצאין חייב דברי רבן שמעון בן גמליאל שאמר ב] משום הסגן אבל שליש ורביע לא שמעתי וחכמים אומרים *בכל יום מתקן במתכונתה והיה מכנים מסייע ליה לרבא *דאמר רבא *(שמן המשחה) שפטמו לחצאין ג] חייב דכתיב °והקטרת אשר תעשה כל שתעשה והא אפשר ד] דעבדה פרס בשחרית ופרס בין הערבים ת"ר ה] היו מחזירין אותה למכתשת פעמים בשנה בימות החמה *פזורה שלא תתעפש בימות הגשמים צבורה כדי שלא תפוג ריחה וכשהוא שוחק אומר ו] הדק היטב היטב הדק דברי אבא יוסי בן יוחנן ושלש מנין יתירין שמהן כ"ג מכנים מלא חפניו ביוה"כ ז] נותן אותה למכתשת בערב יוה"כ ושוחקן יפה יפה כדי שתהא דקה מן הדקה כדתניא *°דקה מה ת"ל ח] והלא כבר נאמר °ושחקת ממנו הדק מה ת"ל דקה כדי שתהא דקה מן הדקה אמר מר כשהוא שוחק אומר היטב הדק הדק היטב מסייע ליה לר' יוחנן ט] דאמר ר"י *כשם שהדיבור רע ליין כך הדיבור יפה לבשמים. א"ר יוחנן י] י"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני, אמר רב הונא מאי קראה °קח לך סמים, תרי, נטף ושחלת וחלבנה, הא חמשה, וסמים אחריני חמשה יא] הא עשרה ולבונה זכה חד, הא חד סרי. ואימא סמים כלל, נטף ושחלת וחלבנה פרט, סמים חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שקיטר ועולה וריחו נודף אף כל דבר שקיטר ועולה וריחו נודף וכ"ת א"כ לכתוב יב] קרא חד פרטא, לאיי מיצרך צריכי: דאי כתב נטף ה"א מין אילן אין אבל גידולי קרקע לא מש"ה כתב ושחלת ואי כתב ושחלת ה"א גידולי קרקע אין אבל מין אילן אימא לא משום הכי כתב נטף, וחלבנה לגופיה אתא מפני שריחה רע. א"כ יג] מקח לך נפקא ליה ואימא סמים בתראי תרין נינהו כסמים קדמאי? יד] (א) א"כ נכתוב סמים סמים בהדי הדדי (וסוף) נכתוב נטף ושחלת וחלבנה טו] דבי רבי ישמעאל תני: סמים כלל, נטף שחלת וחלבנה פרט, סמים חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שקיטר ועולה וריחו נודף אף כל דבר שקיטר ועולה וריחו נודף טז] או אינו אלא כלל בכלל ראשון ופרט בפרט ראשון? אמרת לאו, הא אין לך עליך לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון. אמר מר או אינו אלא כלל בכלל ראשון ופרט בפרט ראשון? אמרת לאו, הא אין עליך לדון מאי קושיא הכי קא קשיא ליה יז] סמים בתראי תרי כי סמים קדמאי תרין, הדר ושני כדשנין דא"כ נכתוב קרא סמים סמים נטף ושחלת וחלבנה ומאי פרט בפרט ראשון? הכי קא קשיא ליה: מיני אילנות ילפי מן נטף, וגידולי קרקע ילפי משחלת, ולילפי נמי מלבונה זכה יח] (ב) (דאייתי) בחד צד דניתי דבר שריחו נודף ואע"פ שאין קוטר ועולה, הדר אמר א"כ נכתוב קרא ללבונה זכה במיצעי יט] (ותילף) מינה, אי כתביה לבונה זכה במיצעי הויין תרי עשר, אם כן נכתוב קרא כ] ולבונה זכה במיצעי וחלבנה לבסוף, ריש לקיש אמר מגופה מה לשון קטרת דבר שקוטר ועולה. א"ר חנא בר בזנא א"ר שמעון חסידא *כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטרת, אביי אמר מהכא °ואגודתו על ארץ יסדה: והסך בשמן המשחה: ת"ר הסך בשמן המשחה לבהמה וכלים פטור לעובדי כוכבים ולמתים פטור בשלמא בהמה וכלים דכתיב °על בשר אדם לא ייסך ובהמה וכלים לאו אדם הוא, מתים נמי פטור דכיון דמית ליה מת מיקרי ולאו אדם, אלא עובדי כוכבים אמאי פטור הא אדם כא] נינהו לאיי דכתיב °ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם והכתיב °ונפש אדם ששה עשר אלף? א"ל ההוא לאפוקי בהמה והכתיב °ואני לא אחוס על נינוה כב] וגו' ההוא לאפוקי בהמה ואיבעית אימא כדקתני תנא קמיה דר"א כג] כל שישנו בסך ישנו בכל ייסך וכל שאינו בסך אינו בכל ייסך תניא אידך הסך בשמן המשחה לבהמה וכלים לעובדי כוכבים ומתים פטור; למלכים ולכהנים כד] ר"מ מחייב ור' יהודה פוטר, וכמה ייסך ויהא חייב? ר' מאיר אומר כל שהוא. רבי יהודה אומר *כזית. והאמר ר"י פטור? כי פטר ר' יהודה גבי מלכים וכהנים, גבי הדיוט מחייב. כה] (ר"מ ור' יהודה) במאי פליגי? א"ר יוסף בהא פליגי ר"מ סבר כו] על בשר אדם לא ייסך כתיב וכתיב °ואשר יתן ממנו על זר מה סיכה כל שהוא אף נתינה כל שהוא כז] ורבי יהודה סבר ילפינן נתינה דעל זר מנתינה דעלמא *מה נתינה דעלמא כזית אף נתינה דעל זר כזית אבל סיכה למימשח מלכים וכהנים כח] דברי הכל כל שהוא, וא"ר יוסף במאי פליגי רבי מאיר ורבי יהודה גבי מלכים וכהנים? ר"מ סבר ואשר יתן ממנו על זר כתיב ומלך וכהן השתא כט] זרים נינהו ורבי יהודה סבר בעינן עד דאיכא זר מתחלתו ועד סופו ומלך וכהן מעיקרא לאו זרים הוו, א"ר איקא בריה דרב אמי ל] ואזדו לטעמייהו (ג) (דתניא)

א) ע' נגה"ז פירוש ב) [מנחות כו:] ג) נ"א יתן וע' בב"ש מ"ש נזה ד) [ע' תוס' פסחים לג: ד"ה אלין נתינה פחות משום פרוטה שהניחו בתימה אבל לסמ"ג תוס' גיטין כ: ד"ה דלמא וכו' יתיישב היטב וע"ע מנחות סו: תוס' ד"ה מי בעינן ותוס' ב"מ מז: ד"ה קונים]

אחת (ד) **לששים או לשבעים שנה גרסינן היו מפטמין אותה לחצאין** · שלא היה צריך לפטם אלא חצי שיעור משום דמותר דששים או שבעים שנה סלקי לחצי שיעור הקטרת פעמים לששים פעמים לשבעים או סמוך להם לפי שאין כל החשבונות שוות: **לשליש ולרביע לא שמעתי** · (ה) שהיו משהין המותר שמונים שנים או צ' או ק' שלא הוצרכו לפטם אלא שליש או רביע נג] ויחיד נמי שפיטם שליש או רביע פטור: **במתכונתה** · לישנא דקרא אם היה רוצה לפטם הקטרת דבר יום ביומו עושה הילכך יחיד שלא פיטם אלא מנה חייב: (ה) חצאין דרכא לאו דוקא אלא כל דרכא להקטיר נג]: (ו) **בזורה** · מפזרה: **היטב הדק היטב** · הממונה אומר כן לשוחק: **דיבור רע ליין** · במסכת מנחות בפרק כל הקרבנות (דף פז:) זרק נד] *הגיד של תמרים הגזבר הקיש שהגזבר מקיש בקנה למוליא היין ורומז לו נה] ובלא דבור שרע (ז) הוא לנסכים ולא היה מדבר בפיו שהדבור רע ליין: **י"א סמנים** · ולעיל חשבינן י"א צרי לפורן חלבנה ולבונה מר קציעה שבולת נרד כרכום הרי ח' קשט קנמון קילופה הרי י"א סממנים נאמרו לו למשה ולא ניקבו אלא ד' וכל י"א דבעי נו] מיתי (בלבד) ובלבד שיהא קוטר ועולה כדדרשינן לקמן בכלל ופרט נז] (כדברי) ר' ישמעאל: **ואימא סמים כלל** כלומר מנלי דקרא לחושבנא אתא דילמא למידרש כלל ופרט [וכלל] לחוד הוא דאתא ולא למנין י"א: **קוטר** · שמתמר ועולה כמקל ולא יפליג לכאן ולכאן: **מין אילן** · דהוא צרי: **לגופה** · אתא לאשמועינן דאע"ג דריחיה רע משוין ליה לקטרת: **אם כן** · דבכלל ופרט וכלל לחוד בעי למידרשיה לא נכתוב קרא סמים אלא קח לך הוה משמע כלל, אלא הכי נקט בריש סמים וכתיב נמי קח לך למידרש כלל ופרט וכלל לקוטר ועולה כדלקמן ולמנין י"א: **דבי רבי ישמעאל** · נמי בעיא י"א מדקתני או אינו (ח) כו' וליכא למידרשיה אלא כדדרים ליה ובעי קוטר ועולה: **כלל בכלל ראשון** · טלה מפרש לקמיה: **ונילף נמי מלבונה** כו' · והייט דפריך או אינו אלא פרט אחרון דהיינו לבונה בפרט ראשון (ט) מייתי נמי דדמי ליה ולמעוטי דבר נח] [שאין] ריחו נודף ולא קוטר ועולה (נאמרה *לי כשאר) פרטי קמאי דמייתי מאי דדמי ליה: **אם כן** · דכשאר פרטי מייתי ליה נכתביה במילעי בהדי שאר פרטי קמאי והייט דקאמר לאו: וקפריך ליה הש"ס הא לאו תירוצא הוא דאי כתבה ללבונה בהדי שאר פרטי בין שני הכללות הויין תרי סרי כגון סמים ב' ונטף ושחלת וחלבנה ולבונה הרי ו' וסמים כנגדן הרי י"ב והכי לא כתבה בהדי פרטי דלא תימא י"ב בעינן ולעולם גמר מיניה: **אם כן נכתביה במקום חלבנה** · דנשמע מיניה די"א הן ונשמע מיניה דאפילו אינו קוטר ועולה ונכתב חלבנה לבסוף דהא השתא מיהא לאו מידי גמרינן מיניה: **ואגודתו** · משמע שכולן ביחד אז על ארץ יסדה: **לאפוקי בהמה** · משום דכתיב בהמה בההיא ענייתא דלא סגי דלא קרי להו אדם: **כל שישנו בסך** · כל שהוא שבר כשהוא סך את עצמו או אחרים שמצווה שלא יסוך משמן המשחה לזר: **ישנו בכל ייסך** · מצווים אחרים עליו שלא לסוכו: **למלכים וכהנים גדולים** · לאחר שנמשחו: **מה סיכה כל שהוא** דלא אשכחן שיעור בסיכה אף נתינה כל שהוא אף על גב דנתינה בעלמא כזית כדמפרש לקמן: **נתינה בעלמא כזית** · דגמריק מנתינה דונתן לכהן את הקדש דכתיב ביה אכילה (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש וכל אכילה = כזית: **מעיקרא לאו זרים הם** · דהא נמשחו מתחלה:

תוספות **אחת לע"ב מפטמין לחצאין** · דבכל שנה מפטמין ג' מנין יתירין הרי לע"ב שנים רי"ו מנין ומחלית שס"ח מנין קפ"ד נשארו ל"ב מנין יתירים ובכל שנה שס"ה ורביע יום הרי ע"ב רביעית יום שהן י"ח יום הסיר אותם תל"ב מנין כי בכל יום נקטר מנה פרס בבקר ופרס בערב נשאר י"ד מנין מלקט לע"ב שנים למלאת חפניו של כ"ג יגיע מלא חפניו לכל שנה קרוב למחצת מנה אבל לע' שנה לא היו יכולין לפטמו לחצאין שא"כ היו חסרים ו' מנה ולא היו יתירים אלא ח' מנים ולא היה מספיק למלאת חפניו: **השמשה פרס שחרית** · אמר ר' דהאי שיעורא פרס שחרית ופרס ערבית הלכה למ"מ הוא אם לא הקטירו אלא כזית שחרית וכזית ערבית ילא כדמשמע פרק השוחט: **הדק היטב** · הכי גמירי ליה שהקול מועיל יותר מבשמיקה: **מוקח לך נפקא** · תימה דהוי כלל (שאינו אלא פירוש) שאינו מפורש במה מדבר ואמרי' בפ"ק דזבחים דאין דנין אותו בכלל ופרט ומיהו כה"ג בפ"ק דקדושין גבי תרלא ולקחת כלל אע"ג דלקחת לא הוי כלל אלא פירוש: **כל שישנו בסך** · ותימה לבאי לישנא בהמה וכלים נמי ליגמר מהכא ולימתייהו וליתנינהו וחדי זימני פטור פטור למה לי: **מלכים וכהנים ד"ה בכל שהוא** · ולא תימא כי היכי דמחייב ר' יהודה בהדיוט בפחות מכזית ה"נ בסיכת מלוה קמ"ל דסגי בכל שהוא:

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש הל' ח:

נט ב מיי' שם הל' ז:

ס ג מיי' שם הל' ה:

סא ד מיי' פ"ד מהל' יוה"כ הל' א וס"ב מהל' כלי המקדש הל"ג:

סב ה מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש הל"ב:

סג ו טוש"ע א"ח סי' תקע"ה סעיף ח:

סד ז מיי' פ"א מהל' כלי המקדש הל' ו:

סה ח ט מיי' שם הל' י:

[נ"ל הגיר] נ"א בזורה

מסורת הש"ס

[ע' תוס' שבועות י: ד"ה מותר]

[לעיל ה: ע"ש] נ"ל קטורת

◆

רבינו גרשום

מצטרף דם נחש ובשר אע"ג דאיתה משמונה שרצים מצטרף: מאי קמ"ל · רבינא היינו היקשא דמה לי שרץ ובשרו מה לי נחש ובשרו: אצטריך דרבינא ואיצטריך היקשא סד"א שרץ הוא דאיתרבי לטומאה כדכתיב וזה לכם הטמא הואיל ומצטרף לטומאה מצטרף לאכילה אבל נחש דלא דאיתרבי לטומאה דלא מטמא קמ"ל היקשא כו': שלש כריתות בדם · למה אחת בפרשה צו את אהרן ושנים בפרשה אחרי מות: אין לי · עיקר דם קדשים שהנפש יוצא בו שמכפר כדכתיב כי הדם בנפש יכפר: דם חולין ודם התמצית מנין · ת"ל כל דם דם חולין דהכא לאו דווקא נסיב ליה דבדם חולין בפירוש אשכחן כרת דכתיב אשר יצוד וגו' אלא ואחד לדם כסוי הדם חיה ועוף בין לר' יהודה ובין לרבנן: חמש לאוין · הכתובין בדם לאו דחוקת עולם ולאו דכל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו ושלשה בפרשת אחרי מות אחד לדם חולין כו' לדם האברים שיוצא מן האברים כשחותכין אותן (אחר) [קודם] שחיטה דהוי אבר מן החי ועוד יש בו ארבעה לאוין בדם והן לדרשה באין אחד ואליהם תאמר איש תו' אתי להזהיר בני ישראל קטנים על הגדולים שיפרישם מדם ורק את דמו לא תאכל דבכור מוקמינן בבכורות מאי דמו חלבו דפסול המוקדשין · ולא תאכל הנפש עם הבשר אתי למיסר דם מן החי דם חקוה שהנשמה יוצאת בו · ולא תאכלנו על הארץ תשפכנו אתי לבשר בחלב כדאמר בפ' כל הבשר האכל מעשר שני אלו ג' מינין בחוץ דגן ותירוש ויצהר לוקה ג' משום דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וגו': אי מן הוא · ואכלת הוה אמינא הני מילי בעשה הוא עובר דהיינו לאו הבא מכלל עשה עשה: א) עדיין · אמאי לקי לאו שבכללות הוא ולאו לחלק: א"כ דמשום לאו שבכללות גרידא נימא קרא לא תוכל לאכלם שבבר הוכירן: לחם קלי וכרמל · קודם העומר: דקלי אותיה בעיניה דלא נטחן ולא נתערב במים ומלח: דקלי נתרבה אצל מנחות · אביב קלוי באש גרש כרמל תאי כרמל היינו רך ומל כדמתרגם פירוכן רכיכן: כרמל לא נתרבה אצל מנחות דהאי כרמל דלא תאכל היינו יבש לגמרי כדמתרגם לחם וקלי ופירוכן ולא כתב ביה רכיכן: מה לכרמל שלא נשתנה מבריתו נתחרך ולא נטחן: מה לקלי וכרמל · שכן איתנהו בעינייהו דלא נטחן ולא נתערבו במים ומלח: אמר לך ר' יצחק · קלי מייתר דלא נכתוב קלי ואי פרכת דכרמל דלא נשתנה מברייתו אפי' ע"י חרך לחייב מלקות אמאי כתביה קלי במיצעי בין לחם לכרמל הכי קאמר לחם כי קלי נתחייב כרמל כי קלי נתחייב לחייב על כל אחת: שהרי פיגול במחשב לאוכלו חוץ לזמנו אחד מגופי תורה ··· דיליף עון עון מנותר נאמר כאן בנותר ואכליו עונו ישא והאי פגול דהכא חוץ למקומו הוא דהא כתיב ביה הכא לא יחשב ונאמר להלן בפגול עונה תשא מה להלן בנותר כרת ···

א) ע"כ שייך לדף ד ע"ב

◆

שיטה מקובצת

א] עי' בחדושין: ב] שאמר ר' שמעון משום בן הסגן: ג] לחצאין פטורה שנאמ' ובמתכונתה לא תעשו כו' אבל לחצאין ע"ש קטורת שפטמו לחצאין חייב: ד] עי' בחדושין: ה] ת"ר קטרת היו: ו] אומר היטב הדק הדק היטב דברי: ז] ביוה"כ נותנין אותה למכתשת מערב יוה"כ ושוחקן אות ב' נמחק: ח] והלא כבר נאמר ושחקת ממנו הדק בקטרת של כל השנה: ט] י] עי' בחדושין: יא] חמשה ס"א וחמשת קדמאי הא אות ו' נמחק: יב] יג] יד] טו] טז] עי' בחדושין: יז] ליה כי היכא דקשיא לן אימא סמים: יח] זכה דאפי' בחד תיבת דאייתי נמחק: יט] במיצעי ונילף מינה אות ת' נמחק: כ] קרא ללבונה זכה: כא] נינהו לאיי · ס"א ולא כתיב ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין עובדי כוכבים קרויין אדם והכתיב: כב] נינוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה ריבוא אדם ההוא נמי לאפוקי: כג] כל שישנו בסך בין עצמו בין אחרים דהיינו ישראל: ישנו בכל ייסך · אחרים עוברים עליו כשהן סכין אותו אבל הסך את העובד כוכבים ובהמה פטור · הרא"ש ז"ל: כד] ר"מ מחייב · והא דפטור בעובד כוכבים משום דאינו בסך דהוא ר"מ הוא דאמר בפ' ד' מיתות ב"ד (דף נט ע"א) אפי' עכו"ם עוסק בתורה שהוא ככה"ג דכתיב אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא מחלקינן בין אדם לאדם · הרא"ש ז"ל: כה] מחייב אמר מר ר"מ אומר כל שהוא ר' יהודה אומר כו' במאי פליגי תיבות ר' מאיר ור' יהודה נמחק: כו] סברי' תוס' מנחות (דף סא): כז] עי' בחדושין: כח] דברי הכל כל שהוא לימא דלא כדברי ר' יהודה כמו דלהדיוט בעי כזית ה"א למלכים ע"כ גליון: כט] עי' בחדושין: ל] ואזדו לטעמייהו · דר"מ אית ליה דנקראת זרה בקל טפי מבר פלוגתא כמו הכא · תוס': לא] שיהו משהין המותר כו' הוצרכו נמחק: לב] שליש או רביע לא שמעתי ויחיד: לג] להקטיר ביום הס"ד: לד] זרק הגיר של: לה] לו שרע תיבות ובלא דבור נמחק: לו] דבעי ניתי ובלבד אות ב' נמחק: לז] ופרט בדבי ר' ישמעאל אות כ' ר' נמחק: לח] שאין ריחו נודף כו' ועולה כפרטי קמאי תיבות נאמרה לי כשאר נמחק:

הגהות הב"ח (א) גמ' סמים סמים בהדי הדדי וכתר הכי נכתוב נטף: (ב) שם ולילפי נמי מלבונה זכה דאשי' בחד צד: (ג) שם ואזדו לטעמייהו · דתנן נ"ב מסגם סיא בתרומות פ"ז: (ד) רש"י ד"ה אחת וכו' דגרסי אחת לע"ב שנה ועיין בתוס' פ"ק דשבועות דף י': (ה) ד"ה במתכונתה וכו' חייב הס"ד ואח"כ מ"ה לחצאין חצאין דרכא: (ו) ד"ה בזורה מפזרת הס"ד ואח"כ מ"ה הדק היטב היטב הדק: (ז) ד"ה דבור שרע הוא כ"כ כך הוא רע לנסכים: (ח) ד"ה דבי רבי ישמעאל וכו' היא כו' הס"ד ואח"כ מ"ה הא אין עליך לדון כו' וליכא למדרשיה: (ט) ד"ה ומלף נמי וכו' ומייתי נמי דדמי ליה ולבונה דבר שאין וכו' נאמר כצ"ל ותיבת לי נמחק:

גליון הש"ס גמ' מה נתינה · ע' פסחים לג ע"ב תד"ה ואין

נושא
• אחת לששים או לשבעים שנה לא היו עושים אלא חצי כמות הקטורת
• מה דינו של יחיד המפטם חצי כמות מכשיעור של קטורת

שמות ל:לד ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה

נושא
מספר הסממנים השונים בקטורת

נושא
כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית

נושא
הסך בשמן המשחה על:
1- בהמה
2- כלים
3- עכו"ם
4- מתים

נושא
שיעור שמן שבו מתחייב הסך שלא כדין

נושא
מח' תנאים בדין הסך על מלכים וכהנים שכבר נמשחו

שמות ל:לב ✻ על בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם
לג איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו